

QUÈ CAL SABER?

PER LA CANDELERA...

Per la Candelera, OUS a la carrera, diu el refrany, fent referència a l'augment en el nombre d'**ous** que **fan** o **ponen** (noteu el verb *pondre*, no **posar*) les gallines quan el dia es comença a allargar. Els animals que es reproduïxen mitjançant la **posta d'ous** s'anomenen **ovípars**; ho són tots els ocells i la major part d'insectes, peixos, amfibis i rèptils. També són **ovípars** els **mamífers monotremes**: l'**ornitorrinc** (no **ornitorinc*, ja que, d'acord amb l'ortografia normativa (OIEC),¹ s'escriu doble erra quan el so de erra vibrant apareix entre dues vocals en compostos formats amb determinades terminacions d'origen grec, com ara *-rrinc*, 'trompa, bec') i l'**equidna**.

Un mot tan breu com **ou** pot crear confusió quan s'empra en biologia, perquè és una paraula polisèmica. L'**ou** és la cèl·lula que resulta de la **fecundació** (no **fertilització*) d'un **gàmeta femení**, o **òvul**, per un **gàmeta masculí**, o **espermatozoide**. L'**ou** també s'anomena, en aquest sentit, **zigot**. De l'**ou**, per divisions cel·lulars continuades, se'n derivarà un organisme nou. Actualment, les tècniques de **clonatge** permeten obtenir un **ou** o **zigot** sense **fecundació** prèvia, per fusió d'una **cèl·lula no germinal** amb un **oòcit** —**cèl·lula diploide** que, per **meiosi**, dona lloc a l'**òvul**— del qual hom ha eliminat el nucli. Però, **ou**, per extensió, també designa un **gàmeta femení** no fecundat, és a dir, un **òvul**, i també el producte de la **fecundació** en les fases inicials del seu desenvolupament.

Segons els diccionaris, en els ocells, hom anomena **ou** l'embrió envoltat de líquids nutritius (**rovell** i **clara**) i d'una **closca** calcària. Emprat absolutament, el mot **ou** designa específicament l'**ou de gallina** usat com a aliment, que normalment no està fecundat. Per extensió, **ou** és també el producte de la **fecundació** d'altres grups d'animals, com ara els rèptils, els **amfibis** (no pas **anfibis*), els peixos, els insectes i els crustacis. En els mamífers, especialment en l'espècie humana, i en llenguatge vulgar, **ou** és sinònim de **testicle**.

Diversos bolets que en una fase immadura tenen forma d'**ou** i coloració blanca han incorporat el mot **ou** al seu nom: **ou del diable** (*Phallus impudicus*), **ou del diable violaci** (*Phallus hadriani*), **ou del diable petit** (*Mutinus caninus*) i l'apreciat **ou de reig** —o solament **reig**— (*Amanita caesarea*).

Finalment, el mot **ou** ha originat també locucions i frases fetes. Hi ha qui en tot **troba pèls als ous** ('cerca pretextos fútils'), qui mai **no surt de l'ou** ('no adquireix prou experiència') i qui intenta entrar en un lloc que **està ple com un ou** (és a dir, 'està ple de gom a gom').

1. INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, *Ortografia catalana* (en línia), Barcelona, IEC, 2017, § 2.4.2d.